

MILIVOJ ZENIĆ

(ŠIBENIK, 14. VIII. 1953 – ŠIBENIK, 20. XI. 2011)

Vijest o smrti Milivoja Zenića, kao što obično dolaze takve vijesti, došla je neočekivano. Izenadila je sve koji smo ga poznavali, češće ili rjeđe ga susretali ili se s njim družili. Još dan prije smrti radio je punom parom i u svojem stilu, planirao neke nove aktivnosti. Svatko tko je imao prigode sresti ga jednom ili više puta u životu, ne će ga moći zaboraviti. Plijenio je svojom pojavom, energijom, erudicijom. Bio je vrhunski stručnjak, knjižničar, kulturni djelatnik, pisac. Njegova javna biografija u nerazmjeru je s njegovom produkcijom, njegovim životnim postignućima. Mediji su zabilježili jedva nekoliko redaka: rođen je u Šibeniku 1953. gdje je završio gimnaziju. Filozofiju i komparativnu književnost diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i odmah nakon završetka studija vratio se u rodni grad i zaposlio u Gradskoj knjižnici Juraj Šižgorić gdje je proveo cijeli svoj radni vijek. Ravnateljem Knjižnice bio je od 1984. do smrti, a 2005. je uspio ovu instituciju preseliti na najljepše mjesto u gradu Šibeniku, na Poljanu, odnosno u preuređenu zgradu arhitekta Ivana Vitića (također Šibenčanina), koja je ranije bila Dom JNA. Knjižnica je postala središnje mjesto kulturnog života grada, sastajalište i okupljalište svih generacija građana, svih socijalnih slojeva, mjesto promocija, izložbi, koncerata, predavanja...

Pokrećući izdavačku djelatnost Knjižnice početkom devedesetih, lošim vremenima usprkos, dok su po Šibeniku padale granate, uspio je u dvadesetak godina objaviti više od stotinu naslova u nekoliko knjižnih nizova posvećenih zanemarenoj "baščini". Uz tu, nosivu biblioteku, množili su se naslovi u knjižnici Lastovanja, knjižnici Uštap, knjižnici Faust, Bibliographii Sibenicensis i seriji Monografije. U tim knjižnicama surađivali su i objavljivali svoje radove ugledni znanstvenici i stručnjaci iz cijele Hrvatske, koje je upravo on pronalazio i angažirao. Okupljajući ugledne suradnike iz cijele Hrvatske na šibenskim temama priskrbio je ovom gradu prijatelje: književnike, znanstvenike, slikare. U svojim izdanjima šibenske teme je učinio relevantnim temama hrvatskog kulturnog i duhovnog života. Istodobno iskoristio je i sve šibenske resurse, podigao kulturu knjige i čitanja na nove, nikad ranije dosegnute razine.

Prijateljeva sam s njim godinama, desetljećima, od gimnazijskih dana. Upoznali smo se u astronomskoj sekciji koju je pokrenuo Milivoj i koju je vodio koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Kasnije smo na istom fakultetu studirali iste studentske grupe, a znatno kasnije radili zajednički na projektu "Tihih pregalaca", organizirali skupove, predstavljanja knjiga. Nalazili smo se redovito, posljednjih godina je gotovo ritualan bio susret u Dubravicama za svetog Roka, kad bi on sa svojom Nadom po "zvizdanu" dolazio, najčešće javnim prijevozom, lokalnim autobusom koji obično bez voznog reda povezuje sela skradinskoga zaleđa.

Gimnazijska astronomska sekcija nije pokrenuta zbog politike, iako su te godine bile njome bolno obilježene. Nastala je ona kao odmak od svakodnevice, kao otkrivanje prostora slobode, upućivanje u tajne svemira, propitivanje

znanosti, filozofije, izraz mladenačke znatiželje i energije. U njoj su se bistrile ideje, promišljao i tražio smisao života, svemira. Iz ove sekcije izrasli su kasnije ugledni znanstvenici, filozofi, intelektualci. Bilo je to vrijeme intenzivnih rasprava o svim pitanjima, astronomija je bila povod, a članovi sekcije su odlazili na studije fizike, filozofije, književnosti, povijesti umjetnosti pa i astronomije. Krov lijepo šibenske kamene zgrade bio je mjesto koje je omogućavalo sagledavanje svakodnevnice iz druge perspektive, ali i mjesto intelektualnog i životnog sazrijevanja. Nerijetko su sastanci završavali u nekoj od šibenskih taverni, uz čašu crnjaka, pokoju slanu srdelu i klapsku *pismu*.

Rasprave o smislu života, umjetnosti, bitka, smrti nastavile su se i u Zagrebu gdje je većina nas otišla na studij. I tu je Milivoj bio stožerna figura, on je u našim malim intelektualnim kružocima najčešće vodio glavnu riječ, a njegove teze o pojedinim pitanjima bile su plod zrelog promišljanja i dubokog uvida u literaturu i rezultat sintetskog uma. Sjećam se višednevnih i višenoćnih diskusija oko biti umjetnosti. Bila je to vježba retorike, platonovske majeutike, dijalektike. Postavljale su se opozitne teze koje su se onda branile argumentima i elaboracijama, ali ponekad podcrtavale lupanjem šaka po ormaru. Tu je Milivojeva narav dolazila do izražaja: bio je strastven i vehementan, energičan ali i duboko razložan u argumentaciji, logičan i uvjerljiv. Kao i svakoj generaciji teme su nametali autoriteti (u našem slučaju to je bio naš gimnazijski profesor filozofije Ivo Brešan čiji je duhovni utjecaj dodatno pojačan njegovom književnom karijerom i znamenitom "Mrdušom", u optjecaju su bile i Dänikenove provokativne teze, duboke brazde ucrtavale su u nas prva studijska iskustva, a svi smo bili u većoj ili manjoj mjeri zaraženi Borgesom), ali bilo je to doba mladenačkog propitivanja i megdana s mnogim autoritetima. Nije to bilo (pod)svjesno mladenačko odbacivanje uzora, iako je bilo i toga. Prije je to bilo nestrpljivo propitivanje vlastitih teza i uvjerenost da su umjetnost i filozofija svemoguću u rješavanju zagonetki života i smrti. Bio je to svojevrsni dijalog ili bolje reći obračun sa svojom literaturom i svijetom oko sebe, nalaženje novih putova i konačnih odgovora već na početku pravog intelektualnog života. Mnoge od nas te su rasprave, teme i odnosi definirali za cijeli život.

U javnoj memoriji grada i Hrvatske Milivoj će ostati zabilježen kao izvanredno sposoban i uspješan ravnatelj jedne od najboljih knjižnica u Hrvatskoj, vrstan knjižničar kojemu je knjižničarska struka dala zaslužena priznanja, i kao plodan izdavač koji je u više biblioteka knjižnice izdao preko 100 naslova. Međutim, ono po čemu je neopravdano zanemaren i što ostaje pomalo u drugome planu njegova javnog djelovanja, jesu njegova autorska djela: *U pohvalu od grada Šibenika – pisana riječ od najstarijih vremena do danas* i *Stari Šibenik: skalama, kalama i butama*. Tome treba pridodati i znalački vodič o šibenskom simbolu – katedrali Svetog Jakova.

Sve njegove knjige imaju jednu temu: Šibenik, njegovu kulturnu, a osobito pisanu povijest, od daniških cipusa, preko Šibenske molitve do suvremenih književnih stvaralaca. Knjiga *U pohvalu od grada Šibenika*, u naslovu parafraza Divnićeva izričaja, produkt je Zenićeva dubokog i preciznog uvida u šibensku književnu povijest, njegova sinteza te povijesti, kompetentna, znalačka, stilski dotjerana. Svaka takva povijest izlaže se nizu opasnosti koje je u tren oka mogu degradirati i svesti u lokalne, provincijske okvire, a takvim učiniti i njenog autora.

Ova je to ne samo izbjegla nego je nadišla te okvire, utvrđujući i procjenjujući prema književno-povijesnim, stilističkim i drugim značajkama ulogu svakog od tih velikih ili malih šibenskih stvaralaca i njihov doprinos gradskoj ali i široj kulturnoj povjesnici. Takav pregled mogao je napraviti samo stručnjak Milivojeva uvida i spremne. Mnogi zanemareni autori ovdje su dobili zasluženo priznanje, drugi, razvikaniji, svoju pravu mjeru. Ipak, knjiga nije akademski diskurs, govori ona živim stilom kroz prizmu književnosti o slavnim, ali i teškim trenutcima u povijesti grada podno Šubićevca.

Druga knjiga, *Stari Šibenik: skalama, kalama i butama*, objavljena 2010. godine u uglednoj ediciji izdavačke kuće AGM, njegov je doživljaj Šibenika, svakog njegova kutka, rukopis gradskih kontura i zakutaka, literarna šetnja svakom od ulica, crkvi, korak po korak zajedno s šibenskim ribarima, težacima, duhovnicima, književnicima. Stari Šibenik, "grad toliko opjevan i neotkriven", oživio je, a istodobno je postao slika. Iz svake priče izvire njegova duboka ljubav za Šibenik, snažna i duboka, ali ne posesivna. Prve dvije riječi iz uvoda glase "naš Šibenik", čime ga je podijelio sa svima onima koji ga osjećaju svojim, a i s nama koji uzimamo knjigu u ruku. A iz tih riječi čita se i Milivojeva narav: skromnost, samozatajnost, bijeg od pompoznosti i blještavila u skromne kutke vlastita grada, u svoju obitelj koju je toliko volio i kojoj je bio odan, među prijatelje s kojima se rado družio i knjiga s kojima je živio i bez kojih nije mogao.

Na Gorici, punoj "tajanstvene samoće", gdje se rodio, izabrao je i svoje posljednje počivalište, ispod tvrđave svetog Mihovila. Tamo je mir najrječitiji, a pogled na živi Šibenik najljepši. Bdjet će Milivoj nad svojim voljenim Šibenikom, a mi ostajemo sjećati se zajedno s Lorcom na "sjajnu zrelost njegova duha" i "tugu što je izbijala iz njegove smione radosti".

Marinko Šišak